

KONKURENTSIAMET

Mart Blöndal
Advokaadibüroo COBALT OÜ
Pärnu mnt 15
10141, Tallinn, Harju maakond

Teie: 12.02.2026

Meie: 27.02.2026 nr 7-16/2026-068-4

Kiri edastatud digitaalselt aadressil: mart.blondal@cobalt.legal

Vastuskiri

Austatud Mart Blöndal

Konkurentsiametis on 13.02.2026 registreeritud¹ teie pöördumine Advokaadibüroo COBALT OÜ esindajana (edaspidi pöörduja) seoses energiasalvestusüksuse käsitlemisega neto tarbijana elektrituruseaduse (ELTS) § 53 lõike 7 kontekstis.

Pöördumisest nähtuvalt (kokkuvõtvalt) palub pöörduja Konkurentsiameti hinnangut küsimusele, kas ELTS § 53 lõike 7 annab süsteemihaldurile võimaluse käsitleda energiasalvestusüksust tasakaalustamisvõimsuse tasu arvestamisel neto tarbijana. Pöörduja viitab seejuures analoogiale ELTS-i teiste sätetega, mille kohaselt arvestatakse energiasalvestusüksuste puhul taastuenergia tasu (ELTS § 59² lg 10), saartalitlusvõime tagamise teenuse rahastamisega seotud tasu (varustuskindluse tasu) (ELTS § 42⁷ lg 8) ja edastamistasu (ELTS § 71 lg 10¹) üksnes salvesti omatarbe ja kadude ulatuses, tuginedes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944² (direktiiv) artikli 15 lõike 5 punktile b.

Käesoleva vastuse kontekstis ja analoogselt eespool viidatud ELTS-i sätetega mõistetakse mõiste „neto tarbija“ all lahendust, kus energiasalvestusüksust omavale turuosalisele, energiasalvestusüksuse tootmise/tarbimise ulatuses, kohaldatakse tasu üksnes selle elektrienergia koguse eest, mis moodustub salvestusperioodi vältel elektrivõrgust salvestatud (võetud) ja samal perioodil elektrivõrku tagastatud (antud) elektrienergia koguste vahest (ehk tehniliste kadude ja omatarbe summast).

Konkurentsiamet asub seisukohale, et ELTS § 53 lõike 7 ei anna süsteemihaldurile sisulist õigust käsitleda energiasalvestusüksust tasakaalustamisvõimsuse kulu arvestuses neto tarbijana. Antud sätte sõnastusest nähtub, et seadusandja on loonud tasakaalustamisvõimsuse kulu osas teadlikult teistsuguse õigusliku raamistiku, mis võtab arvesse antud kulu spetsiifilist olemust ja Euroopa Liidu elektrituru toimimise aluspõhimõtteid.

Esmalt tuleb pöörata tähelepanu asjassepuutuvate sätete sõnastuste fundamentaalsele

¹ Konkurentsiameti avaliku dokumendiregistri viide 7-16/2026-068-1.

² Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02019L0944-20251012>

erinevusele. Pöörduja poolt viidatud kolm tasu: taastuenergia tasu, varustuskindluse tasu ja edastamistasu on seaduses sätestatud identse ja väga konkreetse matemaatilise loogikaga. Seadusandja on ELTS § 59² lõikes 10, § 42⁷ lõikes 8 ja § 71 lõikes 10¹ kasutanud läbivalt sõnastust, mille kohaselt elektrivõrgust salvestatud elektrienergia eest „*samal perioodil elektrivõrku tagastatud elektrienergia koguse ulatuses*“ vastavat tasu ei võeta või ei rakendu. Selline sõnastus defineeribki seaduse tasandil üheselt neto tarbimise arvestuse.

Nimetatud sätete eesmärki ja rakendamist on seadusandja eelnõu 555 SE seletuskirjas³ (lk 23 ja 25) üheselt ja matemaatiliselt selgitanud: „*Näiteks kui energiasalvestusüksus tarbib elektrivõrgust 100 ühikut elektrienergiat ja tagastab sellest salvestusperioodi jooksul võrku 80 ühikut elektrienergiat, siis maksab energiasalvestusüksus $100 - 80 = 20$ ühiku elektrienergia eest /.../*.” See kinnitab, et viidatud tasude puhul on seadusandja selgesõnaliselt kehtestanud neto tarbimise mudeli.

Tasakaalustamisvõimsuse kulu käsitlev ELTS § 53 lõige 7 on aga koostatud põhimõtteliselt teistsuguse sõnastusega, sätestades üksnes eesmärgi, mille kohaselt tagab süsteemihaldur meetodikas, et energiasalvestusüksusele ei kohaldata nimetatud kulu topelt. Kui seadusandja tahe oleks olnud rakendada tasakaalustamisvõimsuse kulu arvestusele identset neto tarbimise loogikat, oleks eelnõu koostamisel kasutatud eespool viidatud ühetaolist sõnastust (matemaatilist lähenemist) tagastatud koguse ulatuses tasu mittevõtmise kohta. Asjaolu, et seadusandja sätestas tasakaalustamisvõimsuse kulu puhul lahenduse leidmise süsteemihalduri meetodikas ning seadis tingimuseks üksnes „topelt kohaldamise“ keelu, näitab selgelt, et neto tarbimise loogika ei ole siin automaatselt ülekantav. Nõue vältida tasu topelt kohaldamist (nii sisenemisel kui väljumisel) on täidetud ka olukorras, kus arvestusperioodi lõikes rakendatakse tasakaalustamisvõimsuse tasu energiasalvestusüksusele tarbimise ja tootmise koguste võrdluses vaid suuremale mahule (nt eeltoodud näite puhul 100 ühikule, vältides ebaõiglast summeerimist $100 + 80 = 180$ ühiku pealt (detailsemalt seletatud allpool)).

Lisaks sätete keelelisele erinevusele, lükkab pöörduja arusaama ümber ka tasude olemuse sisuline hindamine. Erinev lähenemine on õiguslikult ja majanduslikult põhjendatud asjaoluga, et taastuenergia tasu, varustuskindluse tasu ja edastamistasu on oma olemuselt lõpptarbimisele suunatud tasud. Kuigi kõiki nimetatud tasusid (sarnaselt tasakaalustamisvõimsuse tasuga) kogutakse mõõdetud energiamahu alusel, on nende kulu tekkepõhjus erinev. Nimetatud kolme tasu eesmärk on koormata elektrienergia lõpptarbimist ning neid kohaldatakse üksnes võrgust võetud energiale (tarbimissuunale). Energiasalvestusüksus on selliste tasude vaates reeglina vaid vahelüli. Salvestatud energia, mis hiljem võrku tagastatakse, tarbitakse lõpptarbija juures, kes tasub sellelt ise vastavad seadusjärgsed tasud. Kui energiasalvestusüksuselt nõutaks taastuenergia tasu või varustuskindluse tasu kogu sisenenud brutokoguselt, tasustataks sama energiaühikut teistkordselt lõpptarbija juures. Sellise aheldatud topelttasustamise vältimiseks on energiasalvestusüksuse neto tarbimise (üksnes seadmes reaalselt ära kulunud energia ehk kadude ja omatarbe) tasustamine nendel juhtudel loogiline.

Tasakaalustamisvõimsuse kulu (ELTS § 53¹) olemus ja kulu tekkepõhjus on aga fundamentaalselt teistsugused. Tegemist on kuluga, millega finantseeritakse tasakaalustamisvõimsuse hankimist (sagedusreservide valmisolekut) elektrisüsteemi stabiilsuse tagamiseks ja süsteemi ning selles olevate ressursside valmisolekut reaalajalähedaseks tasakaalustamisenergia turuks. Seetõttu rakendatakse seda tasu nii tarbimisele kui ka tootmisele (nii elektrienergia võrgust võtmisele kui ka võrku andmisele). Nimetatud kulu eest saadava reaalse vastusooritusena tagab süsteemihaldur sagedusreservide hankimisega elektrisüsteemi stabiilsuse, mis on eelduseks, et elektrisüsteem toimiks, tarbijad saaksid tarbida ning tootjad ja energiasalvestusüksused saaksid üldse turul opereerida. Pöörduja

³ Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/download/889d6eed-39a0-4b81-b3d9-fe0c78324171>

väide, nagu oleks tasakaalustamisvõimsuse tasu ülejäänud koguste osas juba tootja või lõpptarbija poolt makstud, ei ole asjakohane, kuna sagedusreservide hoidmise kulu on otseses seoses iga turuosalise reaalajas tegutsemise ja tema poolt süsteemile vahetult tekitatava riskiga.

Süsteemi tasakaalustamist reguleeriva Komisjoni määruse (EL) 2017/2195 (EBGL)⁴ artikli 44 lõige 3 annab süsteemihaldurile õigusliku aluse töötada välja täiendav arveldusmehhanism tasakaalustamisvõimsuse hankekulude ja muude tasakaalustamisega seotud kulude katmiseks. Nimetatud sätte alusel loodud meetodika peab aga tuginema Euroopa Liidu elektrituru aluspõhimõtetele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943⁵ artikli 5 lõikes 1 sätestatud bilansivastutuse põhimõte näeb ette, et kõik turuosalised vastutavad süsteemi tasakaalustatuse eest („tasakaalustamiskohustus“). Seda täiendab EBGL artikli 44 lõike 1 punkt a, mis nõuab, et arveldamisega tuleb anda asjakohased majanduslikud signaalid, mis kajastavad tasakaalustamatuse olukorda, ning punkt f, mis kohustab vältima negatiivsete stiimulite andmist turuosalistele. Nende sätete koostoimest järeldub sisuline nõue jagada kulusid proportsionaalselt ehk lähtuvalt sellest, kes vajaduse nende kulude tegemiseks põhjustab.

Tasakaalustamisvõimsuse hankimise eesmärk on konkreetse valmisoleku tagamine reaalajalähedasel tasakaalustamisenergia turul. Kuna tasakaalustamisenergia turg toimib reaalajalähedaselt, peab süsteemihalduril olema kindlus, et turul on igal ajahetkel olemas piisav maht pakkumisi, mida vajadusel koheselt aktiveerida. Just selle kindluse loomiseks ongi vajalik tasakaalustamisvõimsuse turg, kus hangitakse turuosaliste valmisolekut teha tasakaalustamisenergia pakkumisi. Kuigi tehnilised ohutusvarud (N-1 kriteerium) määravad reservi maksimaalse vajaliku mahu, on reservi igapäevane olemasolu ja kasutamine vajalik eelkõige selleks, et hoida süsteemi tasakaalus olukorras, kus tootmine ja tarbimine pidevalt kõiguvad. Lõppastmes on tasakaalustamisvõimsuse kulu puhul tegemist turuosaliste (sealhulgas energiasalvestusüksuste) poolt süsteemile tekitatava riski maandamisega. Süsteemihalduril peab olema tagatud võimekus reageerida mis tahes turuosalise ootamatule väljalangemisele nii, et süsteemi töös hoidmiseks on koheselt kättesaadav vajalik võimsus sagedusreservide näol. **Süsteemi toimimise jätkusuutlikkuse ja elektrituru aluspõhimõtete tagamiseks peavad turuosaliste opereerimisest tulenevad süsteemsed riskid ning nendest tulenev valmisoleku tagamise finantskoormus kanduma adekvaatselt üle neile kohalduva tasakaalustamisvõimsuse kulu kaudu, vältimaks riskide maandamiskulude asümmeetrilist jaotumist.**

Kui energiasalvestusüksus opereerib näiteks 100-ühikulise võimsusega (laeb või tühjeneb), tekitab ta süsteemile riski, et tema ootamatu rikke või väljalangemise korral peab süsteemihaldur aktiveerima reaalajas samas mahus tasakaalustamisvõimsust. Sisuliselt eksisteerib süsteemihaldurile energiasalvestusüksuse näol eelkirjeldatud risk (suuruses 100 ühikut). See risk on süsteemile identne sõltumata sellest, kas rike tekib tootjal, suurtarbijal või energiasalvestusüksusel. Juhul kui energiasalvestusüksust käsitletakse tasakaalustamisvõimsuse kulu osas neto tarbijana, panustaks ta süsteemi sagedusreservide hoidmisesse üksnes oma tehniliste kadude ja omatarbe mahus (üldtõotud näite alusel 20 ühikut), kuigi tema opereerimisest tulenev potentsiaalne vajadus tasakaalustamisvõimsuse järele (süsteemihaldurile põhjustatav risk) on kordades suurem. Selline lähenemine tähendaks, et suure osa energiasalvestusüksuse poolt tekitatava riski (süsteemihaldurile) maandamiseks hangitavate sagedusreservide (tasakaalustamisvõimsuse) kuludest peaksid kinni maksma teised turuosalised. See viiks lubamatu ristsubsideerimiseni ning rikuks EL-i turureeglite tulenevat kulupõhisuse ja võrdse kohtlemise põhimõtet.

Eeltoodust tulenevalt ei saa Konkurentsiamet kinnitada pöörduja arusaama. Elektrituruseaduses

⁴ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02017R2195-20220619>

⁵ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:02019R0943-20240716>

sätestatu alusel ei ole süsteemihalduril sisulist õigust käsitleda energiasalvestusüksust tasakaalustamisvõimsuse tasu arvestamisel neto tarbijana analoogselt taastuenergia tasu, varustuskindluse tasu või edastamistasuga. Topelttasustamise vältimise eesmärk (ELTS § 53 lõige 7) on tasakaalustamisvõimsuse kulu puhul täidetav põhimõttega/selgitusmehhanismiga, mis välistab tasakaalustamisvõimsuse tasu kumulatiivse rakendamise energiasalvestusüksusest sisenenud ja väljunud energiale, säilitades sealjuures kulupõhise panuse süsteemi tõrgeteta töö ja stabiilsuse tagamisse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marilin Tilkson
teenistuse juht

Armin Ilisson
667 2437
Armin.Ilisson@konkurentsiamet.ee